

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунун, Тыва АССР-ниң Дээди
Совединин болгаш Министрлер Чөвүлелинин органы

1965 ч.
ДЕКАБРЬ
26
ВОСКРЕСЕНЬЕ
№ 305 (6323).

Өртөз 2 көп.

СЭКП Төп Комитетинде болгаш ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелинде

«Автомобильдерни, көдөз ажил-агый угланышкынын тракторлар-
ны, көдөз ажил-агый машиналарына болгаш автомобильдерге, тракторлар-
га болгаш көдөз ажил-агый машиналарына артын кезектерин мөөнөп
садар өрткөртүнүг дугайында» СЭКП Төп Комитетинде болгаш ССРЭ-ниң
Министрлер Чөвүлели дөңсөөлү хуулап алган.

Ол дөңсөөлүг дүүштүр, 1966 чылдың январь 1-ден эгелээш чүүн
автомобильдерин, тракторларын, прицептерин болгаш көдөз ажил-агый
машиналарын үлөтүргө болгаш өскө-дээ хереклекчилерге садып үндүр-
ериниң күштүг болуп турар мөөнөп садар өрткөртүнүг өзүгээр колхоз-
тарга болгаш совхозтарга садар.

Автомобильдерге болгаш көдөз ажил-агый машиналарына артын
кезектерин, пластингтер бүдүмөлдөрдөн кылгыларны болгаш кезектерин,
резинаны болгаш даг-дугун продукцияны ол хевирлеринге мөөнөп са-
дарының ам күштүг болуп турар чыгыш аай өрткөртүнүг орнуна 1966
чылдың январь 1-ден эгелээш бүгү хереклекчилерге мөөнөп садар өр-
ткөртүг өзүгээр садып үндүрүр.

1966 чылдың январь 1-ден эгелээш дугуйлаа, электр дөңсөөлүг,
проборларга болгаш одалга аппаратуразынга мөөнөп садылаар чыгыш
ай өрткөртүг ортумаа-биле 20 хуу болгаш тракторларга артын кезектер
ортумаа-биле 10 хуу чыгырар.

Чик автомобилдерин колхозтарга мөөнөп садылаар өрткөртүг өзү-
гээр садар.

Тракторларның, комбайннарның болгаш шимчедикчи-хевирдикчи-
лериниң капитал септелгезинге куржыларның чээ өрткөртүнүг бадылаа-
рын болгаш 1966 чылдың январь 1-ден эгелээш күштүг болдуруп чоруу-
рун Бүгү-эвилелде «Сельхозтехника» нааттыгышының чыгышарзын.

Массалыг бүдүрериниң дугайы шимтирлеттинген сөөдө көдөз ажил-
агый угланышкынын тракторларның чээ хевирлеринге, көдөз ажил-
агый машиналарына болгаш көдөз ажил-агый машиналарының артын
кезектеринге 1966 чылдың январь 1-ден эгелээш мөөнөп садылаарының
дөңсөөлүг өрткөртүнүг бадылаарын ССРЭ-ниң Нурпланының чанында өр-
ткөртүнүг Нурпланы комитетинде дааскан.

Шоолуг негелде чоң, азы аныггал шынары (бүдүрүкчүлүг, септелге
арзында ажилдарының, хуусаа болгаш өскө-дээ ол аныгылыг чүүлдө-
ри) мөөнөп садылаарының өрткөртүнүг бадылап турарының үзүндө
көдүнгенинде куду болган көдөз ажил-агый угланышкынын трактор-
ларны болгаш көдөз ажил-агый машиналарын, а ол ышкаш оларга артын
кезектерин мөөнөп садылаарының өрткөртүнүг чыгышар зыяны ССРЭ-ниң
Нурпланының чанында өрткөртүнүг Нурпланы комитетинге тыыскаан, ың-
чаарга өрткөртүнүг чыгышарында каржып келген түңкөри ол машина-
ларны массалыг бүдүрерин сүмөлзэн организацияларга азы белеткелчи-
бүдүрүлгелерге хамаарыштырар.

Ол хемчеглерин чоруура чылга чыгышар санаарга 450 миллион
рубль хемчээлдиг экономиктиң аныктыг чурттуң колхозтарында
болгаш совхозтарында хандырып бээр.

УРЕЗИНГЕ — ЧҮГЛЕ БЕДИК ШЫНАР

Совет Эвилелиниң Коммунист партиязының
XXIII съездинин болуу хууу улам чоокшулап
олтурар. Ол төөгүдүг хууу күш-ажылчы белет-
терлиг ужуражы дээш көдөз ажил-агый чыгыш-
териниң чорудуп турар ажилдары хууу келген чо-
дун-на, улам күженишкенин, чыг-чарлар чы-
гуу болуп бар чылар. Сөздү мурдунуң элчээнде кир-
ген кол ажилдарың бирээзи — келир чылдын
тарылгазынга урезин белеткелчи болур. Респу-
бликаның Тес-Хем биле Бөрүден өске районнары
тараа культураларының урезинериниң уруп алы-
рының планын колдунда күөстөскөн. Ам кол со-
рулга болза урдунган урезинерин чажар шы-
нарынга чедир арылап белеткээш, чакыш та-
рылгага чедир чыг кагалалары болур.

Амгы байдалан ап көөргө, урезинериниң
арылаашкыны, өл-шын салгындап курга-
дыры ап куду шынарлыг чоруп турар. Тараа
культураларының бар урезинериниң 63,2 хуу-
уу урезин шынары хынаар лабораторияларга
хынап көргөниң түңкөлине оок 82,1 хууу ча-
жарынга таарышпас болган. Оол иштинде Тан-
зы, Тес-Хем, Эрен районнары болгаш Кызыл
хоорай Совединге хамаарышкан ажил-агыйла-
рын хыналдаа кирген урезинерин шупту чажар
шынарынга чедир арылаштырмаан.

Хынаан урезинериниң 76,3 хууу бокут бол-
ганын ап көөргө, арылаашкынын шынары ап
куду болуп турары ол. Чамдык ажил-агыйлар
дүжүт ажап алышкыны доозулган соон дары
урезин арылаашкыныга кирген болза-дээ,
мынчага чедир аки түңкөлдү чедип албаан, ары-
лаан урезинери бокут, үнүчөл шынары чептес-
кө, өл-шын чогуу нормалан ажил болуп арты-
шкан. Ол болза арылаашкыны багай организа-
цияны, тараа арылаар машиналарны шын
ажылдаштырып, арылаштырмаан-дээ, арыла-
штырмаан-дээ тараалар холжуп турганын айтып
турар.

Танды районда «Тилдеге» совхозтун дөрт
мун ажил тоңа урезинерини шынары хынап
көөргө, шупту чажарынга чедир арылаштырмаан
болган. Мынчага чедир нарын машина-биле
арылашкан, «ОП-20» деп бөдүмүн машина-биле
арылап келген. Оол туржук 600 тонна кызыл-
тас урезини планга чейин турга-ла, калдыг
сорттук урезини, калган оралыры ап куду че-
дир шимтирлөвөй турар. Ол ышкаш Улуг-Хем
районда «Улуг-Хем» совхозтун урезинери ба-
рык шупту бокут болгаш өл-шын улу болган.

Болхоттарын, совхозтарын удурутчулары,
агрономнары болгаш бригадирлери урезин ары-
лаашкынын шыгыны организаастаан, эренгей
байдалга киргенин бо чиктер херечилел тур-
дар-дыр. Ам ажил-агыйларын мурдунда соң-
гаарлаткынас соруга чүд дээ партияның
съездинде чедир бүгү урезинерин арылап
лооскаш, оол ылай чажарыга хораннап белет-
кээри болур. Бо соруганы чедип аларга, урезин
арылаашкынын ажилын азе организаас-
тап, мыда ажилдап турар бригадаларын, азе-
номнарын составын ажилды хемчээлине таа-
рыштыр күштелдери турга. Урезин арылаар
машиналарын механизмири канчаар ажилдап
турарын хынап көөр болгаш оларын шын ажил-
дарын чедип алыр.

Бол айтыр — арылаашкынын дүргөдери-
биле кады оол шынары болур. Агрономнар бол-
гаш бригадирлер урезин арылап турар брига-
даларын азы азеомдарын ажилын көөргө, чүг-
төз тонна барымдаалаайн, харын арылаашкынын
шынарыне кол кичээлгенин салыры чугула.
Бичи-ле бокут болган таварылга буртуунае до-
раан катап арылап, чажар шынарынга чедирер.
Арылаштырган урезини арылаштырмаан тараа-
дан дораан аңгылаар херек. Черде мынча, ары-
лаан тарааны шаңга ажил чыгышар болза, доо-
ратан бокутталып, өске тараа-биле холжуп болур.
Мынчанга ону скалка уруп, тускай сери адаан-
га кагалалар болгаш кырын дугап шынар ужу-
рулуг.

Республикада хынааттыган урезинериниң 32,9
хууу үнүчөл талазы-биле куду шынарлыг бол-
ган. Оол ылай сорт болгаш өскө-дээ талазы-биле
тус-тус ажил-агыйларын көрүп-бойус байдал-
дарында таарышпас урезинер база бар. Ындыг
болганда, күрүнө складиран болгаш ажил-
агыйларын боттарының аразынга орнап солур
тараа эвээш азе. Ындыг туржуге амга чедир
чакыш-дээ ажил-агый урезин организаастынып
чоруткан. Эрткен чактын практикасында аларга,
чамдык ажил-агыйлар чакыш хоуу ажилдары
эргел бергенде, урезин организаастынып болгаш
арылаашкынын чорудуп, кончук дапкыш бай-
далга таварып турган. Ам мындыг байдалды
катаптаас төлөдө, урезин организаастынып до-
дораан организаастаа чогутур.

Республиканың көдөз ажил-агый культура-
ларынын сорттарын шепен өстүрүр участоктары-
нын ажилын түңкөлдө кайы черге калдыг
сорт тааржырыл, калдыг сортту моон соггаар
шенелдеге кирбээл дээр дугайында өскөрлө-
лөр база бар. Ажил-агый буртуу болунда бар
урезинери манаа дүүштүрүп көөр болгаш херек
апарса, боттарынын аразында солчушкуну чо-
рулар. Чумуза, могар, люцерна дээ ышкаш мал
кеми үнүштерин урезинери чамдык ажил-
агыйларды арышкылыг бар, а өскөрдө чок
болганда, боларын бар черинден тыптынып алы-
рынын арга-хемчээл алыры чугула.

Ажил-агыйларга бар урезинериниң 15 хуу
хирезиниң өл-шын доктааткан нормалан ажил
болган. Ындыг урезинериниң өл-шын салгы-
надыр арга-биле кудулаар хемчээл база чо-
рулар.

Бо хемчеглерин аларга, келир чылдын тарыл-
газынга урезин белеткелчин айтыры улу бол-
гаш ач харыскалган. Урезини чүгө тонна
талазы-биле санап олурар чорук шын азе. Ону
чажар шынарынга чедир ажилдап кылар болгаш
арылаашкынын сөөдөне кайы хире эвээшпө
кедирин база бодар херек. Урезин арылаар бри-
гадаларга, азеомларга хуу буртунуң оонадазын
бээр, оларын аразында чарышты калбартыр,
ажылдыг хуу буртунуң кылар, түңкөлдү чу-
гаалажыр дээ ышкаш хемчеглерин алыр.

Чаа беш чыл планының бирги чылында көдөз
ажыл-агый культураларынын дүжүдү белилдер
соруганын чедип алыры калдыг урезини чаша-
ныдан кол хамааржыр. Мынчанга урезинге —
чүгө бедики шынар, таарышкан сорт херек.

Акы-дунма республикаларда байырлал

Чечен-Ингуш АССР-ге Ленин орденин тыыскаан

ГРОЗНЫЙ. (СЭТА-ның тускай корр.). Республикада Ленин орденин
тыыскаанга холбоштор Чечен-Ингуш АССР-ниң ажилчы чоңнар төлө-
кчилерини байырлыг хуралы декабрь 25-те В. И. Ленин аттыг Культур-
ордузунга болган.

Чечен-Ингуш Автономнуг Совет Социалист Республикада шанналыг
СЭКП ТБ-ның Президиум кезигүүнүг кандидат, СЭКП ТБ-ның секретары
П. Н. Демичев тыыскаан.

П. Н. Демичев байырлыг хуралга чүве чугаалаан.

Мордва улустун байырлалы

САРАНСК. (СЭТА-ның тускай корр.). Мордва АССР-ге Ленин орденин
тыыскаанга тураскааткан ажилчы чоңнарын хуралы декабрь 25-те
хөгжүм-шии театрында болган.

Чакыгын бедики шанналыг алган Мордва болгаш Чечен-Ингуш АССР-
лериниң ажилчы чоңнары улу өөрүшкү-биле байырлап уткуп, СЭКП-ниң
XXIII съездинде күш-ажылчы улу чедикшилерлиг ужуражыр дээш
улам-на хайышкыныг, үрө-түңкөлдүг ажилдарын Коммунист пар-
тияга болгаш Совет чакка илергейлээн.

СЭКП ТБ-ның Президиум кезигүүнүг кандидат, ВЦСПС-тиң даргазы
В. В. Гришин бедики шанналыг республикага тыыскаан.

В. В. Гришин хуралга чүве чугаалаан.

КОММУНИЗМНИН ИДЕЯ ТАЛАЗЫ-БИЛЕ БҮЗҮРЕЛДИГ ТУРГУЗУКЧУЛАРЫН КИЖИЗИДЕР

ВЦСПС-тиң VIII пленуму

Коммунизмниң тургузуг, идея
талазы-биле бузурелдиг тургузук-
чуларын кижизидериниң айтыры-
ларын ВЦСПС-тиң чаа доозулган
пленумунун кол кичээлгенин тур-
ган. Ажилчы чоңнарын ордузунга
кижизидикчи ажилды күштелдери
болгаш күш-ажылды социалист
сагыла-чуртуну быжыгалаар талазы-
биле профвизилдериниң соруга-
ларын дугайында ВЦСПС-тиң се-
кретары Т. Н. Николаеваның илет-
келини чугааштырмаан, пленум-
нун кижизидикчи дүжүлгөзүн
солчуп, профвизилдер организааста-
лырын ажилында чептестерин пле-
ретен.

рүмүг, организаастыг болурунун
айтырыларын, совет ажилчы бол-
гаш албан-хаакчы кижиниң мораль-
дыг бүдүш-шынарынын айтырыла-
рын ажилчынар хуралдарында база
бүдүрүп чөвүлөт хуралдарында
ховар тургузуп, чугаалажып турар.
Социалист чарышты болгаш оол
ээди хевир — коммунист күш-
ажыл дээш шимчээшкенин органи-
заастарын өзү барымдаалап көөрү-
вүк фактылар таваржып турар.

Ыччалажык ажилчы чоңнарын
кижизидер болгаш күш-ажылды
социалист сагыла-чуртуну бы-
жыгалаар талазы-биле профвизил-
дериниң ажил-чорудулазында улу
чептестер база барын айтып турган.
Фабрика, завод болгаш чер-чер ко-
митеттери база чамдык бүдүрүл-
гелерин ажил-агый удурутчуларын
кижизидерин коммунист кижизиди-
лгелеринге коллективтиң күжүн
чептес ажилдап турар. Сагыла-чу-

Профвизилдер организаастаары
ажылчы чоңнарын коммунист
мехелерин белидеринге ам-дээ чогуу
кичээлгенин сабыл турар, марксис-
тич-ленинич теорияны кошмак про-
пагандалап турар.

Чугаалашкан айтыры талазы-биле
делгергей шимтир хуулап ал-
дынган. Ажилчы чоңнарын орду-
зунга кижизидикчи ажилды күш-
тедирерин профвизилдериниң че-
(СЭТА).

БИСТИН РЕСПУБЛИКАДА

Чедикши-биле уткаан

Баа-Хемниң коммунист район-
нун партия конференциязын чаа
күш-ажылчы чедикшилер-биле ут-
каан. Конференцияга делегат болуп
барганнарын аразында колхоз бүдү-
рүлгезиниң мурнакчылары база бар.
Ындыг коммунисттерге Тыва АССР-
ниң Дээди Совединиң депутаты Сал-
чак Бөзөк хамааржыр. «Кызыл тука»
колхозтун бо хойжуу бо чылын чүс
хойдан 103 хураганы алган.

Ол-а ажил-агыйдан келген деле-
гат аш Салчак Сенгилеп кыс хура-
ганаар кадарып турар. Мал чечин ол
хойну магадылаан. Коммунист Га-
рип Давыш ам он дөрт чыл улаштыр
инек кадарып келген. Ол база-да бо-
лунуң районунуң партия конферен-
циязынга аки белетки сөнзөөн.
Ленин аттыг колхозтун почтачызы
Узун Ензак база делегат.

Келир чылдыынче

Ак-Довурак — Абаза оруунун ту-
дугжулары машинналар-биле ханды-
рып турар № 60 автобазаның кол-
лектив бо чылын кончук аки ажил-
даан. Чолаачылар Алексей Блажен-
да, Иван Шлаковский база өскө-
дээ орукке сай сөөртүрүчүн сөөгү
айла планын ыракта ажырап,
ам 1966 чылдын үлүңдө ажиллап
туралар.

Бывар, чаар материалдары кам-
нап аларынын чарыгы чолаачылар
ортузунда калбарган. Оларын но-
ябрьда камнап алган бензини 9000
литр. Эң хей камнала Иван Учае-
те болган.

Шалыпчы кылдыр чарлаан

1966 чылда клубка, библиотека-
га, эмпелетге болгаш уруглар ал-
бан черлеринге оттурар ыштыг
белеткелчи чаа чылга чедир доозар
сорулганын бүдүрүп «Кызыл тука»
колхозунун ажил-агыйлар ботта-
рынын мурдунга салгыш, декабрь
ай талычкы ай кылдыр чарлаан.
Ынчанга күш-ажыл кылгыш пид-
дар кижип бүрүш 1,5 кубометр
ыштыг белеткээр хуулазын алган
ажылдап турар. Тайгада ажил ам-
гы бо хуунары улам хайыккаан.

Эрен районунун Ленин аттыг колхозунун саанчызы Базыр Алдын-
Уруг илдепкейит хей-ниитиниң. Ол — Эрен район Совединиң депутаты
хуулазын ач сеткалдыг күөстөшкөөн, бодунуң оналшканы саанчы
ажылдыга мергежилди чыл бүрү чедип ап турар. Бо чылдын он бир ай-
ларында бир инектен саап алыр сүт планын ол ажыр күөстөскөн.

ЧУРКУТА: саанчы Базыр Алдын-Уруг.

Фото С. ФЕОКТИСТОВУУ.

Мал чеминиң сөөртүлгези

Бин-Хем районун «Кызыл тараа-
чы» колхозунун комсомолчу чола-
ачылары А. Никитин, Н. Перебожков,
комсомол организаастының секре-
тары тракторист В. Козлобородов,
тускай ситен чүдүрер тракторда
мурнакчы тракторист Н. Ключников
болгаш өскө-дээ фермаларче ситен,
саваң сөөртүлгезинде кызымак-
ай ажиллап, хуу норманын 115—
120 хуу күөстөш туралар. Олар
Турунниң, Билегиниң, Бүдүрүгү-
нүң, Бүдүтүң фермаларында 200

тонна хире тараа саванын дажып
сөөрткөөнөр.

Амгы үлө колхозтун Кара-Талда
кезип каан ситенин фермаларче
сөөртүп азелган.

СЭКП-ниң XXIII съездинде чедик-
шилерниң ужуражыр дээш ар-
телинди механизаторлар белеткел
каан мал чемин фермаларче дүргөн
сөөртүп бээрин хуулазын, шудургу
ажылдап туралар.

Н. ТАГА.

СЭКП-ниң Тыва обкомунун бюрозунда

Садыгын, хей-ниитиниң чеменилгезин болгаш белеткелди бүгү тала-
зын калбартыр болгаш экинчилер дээш, бараан саарылгазын планын
хуусаа бетинде күөсөдир, республиканың ажилчы чоңнарын садыг
хандырылганын культуразын белилдер, садыгын депшилгелиг хевир-
лерин негелдери, кооперация херектигин камналыгы чарыгдары болгаш
магадалалын хандырыр дээш социалист чарышты организаастаар
дугайында Тыва АССР-ниң хереклекчилер кооперациязын бүгү ажил-
дакчылары Таңды районунун коллективниң инициативасын СЭКП-
ниң Тыва обкомунун бюрозунда дөңсөө.

Хереклекчилер кооперациязын бүгү ажилдакчыларының социали-
ст чарышка илдепкейит киришкелди чедип алыры-биле Таңды районун
коллективниң кыгырынын бүгү хереклекчилер нитилелдеринге чуга-
ламып көөрүн хандыраарын СЭКП хооромунга, районнарынга, хоорайлар
(районнар) Советтериниң куускомнарынга, респотребсоюзтун баштаар че-
ринге, күрүнө садыгын болгаш хереклекчилер кооперациязынын ажил-
дакчыларынын профвизил обкомуга партия обкомунун бюрозунда дааскан.

Тыва АССР-ниң хереклекчилер кооперациязын бүгү ажилдакчыларынга Таңды районунун коллективниң ЖЫЙГЫРЫ

Эргин өшөр!
СЭКП-ниң XXIII съездинин хуу-
лап алганы бистин чуртувуста ко-
мунизм тургузукчуларын өндүр
чагай Программанын бистин Ко-
мунист партиямын удуруттула-
мы, совет улус амыдыралда чедик-
шиниң боттангырып турар.

СЭКП ТБ-ның март болгаш сен-
тябрь пленумнары көдөз ажил-
агыйны, социалист үлөтүрүчү
моон соггаар көдүрүшкүнүнүң
оруктарын тодартаган. Социалист
экономиканы болгаш совет улустун
материалдыг чагай байдалын ке-
дүрериниң талазы-биле хемчегле-
риниң боттангырылаа көдөзө са-
дыгын моон соггаар хөгжүлгөргө
болгаш хереклекчилер кооперация-
зынын ажилын экинчилеринге таа-
рыштып байдалдарын тургузар.

ни болгаш ажилдаар чегин калбар-
тан 2 каналдыг печкаларын туудуп,
хлеб быжыраар черин эде дерип кы-
лган.

Бистер, Таңды районун ажил-
дакчылары, боттарчымын арга-
лымын саап көргөш, бистин партия-
мынның XXIII съездини күш-
ажылчы чедикшиниң уткуур дээш
бүгү улаштуң калбарган социали-
ст чарышынга кирип, моон
алаанда социалист хуулазын алап
ап тур бис.

САДЫГ БОЛГАШ ХЕЙ-НИИТИНІҢ ЧЕМЕНИЛГЕЗИНИҢ ТАЛАЗЫ-БИЛЕ

1. 1965 чылда үрүмөктөп садар
бараан саарылгазын планын бол-
гаш социалист чарышка алган хуу-
лазын хуусаа бетинде күөсөдир,
планан ажыр 150 мүн рубль
дээр барааннарын саар, а 1966 чыл-
дын бирги кварталынын планын
СЭКП-ниң XXIII съездинин ажил-
чынар хуууу уткууру күөсөдир.

БЕЛЕТКЕЛДЕР ТАЛАЗЫ-БИЛЕ

1. 1965 чылдын белеткел саар-
ылгазын чыл планын 110 хуу,
1966 чылдын бирги кварталынын
планын СЭКП-ниң XXIII съездини
ажылчынар хууууу уткууру күөсөдир,
а өлүк белеткелдиниң тала-
зы-биле чыл планын 1966 чыл-
дын бирги кварталында күөсөдир.

БҮДҮРҮЛГӨ БОЛГАШ АЖЫЛ-АГЫЙ- САҢ-ХӨӨ АЖЫЛ-ЧОРУДУЛГА ТАЛАЗЫ-БИЛЕ

1. Хлеб быжыраар талазы-биле
кварта планн доктаатынган ас-
сортмент болгаш шынар өзүгээр
СЭКП-ниң XXIII съездинин ажил-
чынар хууууу уткууру күөсөдир.
Рүш-ажылдыг бүдүрүкчүлүг бе-
лилер, чарыгалдыг кызыра болгаш
оол күөсө-биле арыг орулга пла-
ны 101 хуу күөсөдир.

2. Самчыгалдар, ажил-агый
азе, төтөгөлдүг чоруктар-биле бо-
лгаш барааннар чидиргелеринге нор-
маларын калбартыр.

3. Хей-ниитиниң чеменилге бу-
дүрүлгелерин ажилын моон со-
маларын калбартыр.

Кыйгырыгы Таңды районун коллективниң хуралында чугаалажы көргөн болгаш хуулап алган.

Чедишкннерни көвүдедир

Бистин «Көк-Тей» совхозун кол-лективни 1965 жылда кузенишкн-нинг ажилдаан. Чеди чылды сөөлү чылын багай эвес көргүзүлгө-биле доозуп турар. Совхозтун ажилчы-нарынн хей нурууу көдзө ажил-агый продуктуларын бүдүрерин к-вүдлериинге ак сеткилдиг күш-ажы-ды-биле салышкын кнрген.

Чижээ, чуурга бүдүреринин та-лазы-биле бүдүрүгө оналгазы че-дишкннинг күсстенин турар. Де-кабрын 15-те мездэ өзүлгө алыр-га, 2971 муң чуурга алынган. Кыс дагаа бүдүрүгө оналгы чуурга алырнынг планы 105 хуу күсст-тигин, азы планда 110 кээк чуур-ганын орунуга 116 чуурга алын-ган. Дагаа оолдарын менди өстүр-еринге күшчүл кызыкмак ажилдаан. 68 муң ажыг дагаа оолдарын менди азырап өстүргөн. Күштары азырап өстүреринин болгаш оолдарын хей чуурга алырнынг өзүлгө мастер-лери бисте бар апарган. Күш ажаа-чыллары Булавина — 526 муң чуургаларын, Бадина — 405 муң чуургаларын, Шкина — 39 муң чуургаларын, Попова — 35 муң чуургаларын ажаап турар дагаала-рында алынган.

Күш фермазынын ажилынн чеди-шкннинг болурунга ажилчынар Дубоносов, Духонников олар ботта-рынн күш-ажылынн биче эвес

ууун кнрген. Күштарга бээр че-мннн олар өзүлгө чок сөөртүп ак-тук, оналшкан ажилын ак сеткилдиг күсстелип туралар.

Дагаа оолдарын доруктур азырап өстүрерин онза берге ажил. Бо ажил-га күш ажаачылары Попова биле анымак кыс Азексенко олар онза-ланып турар. Ол ийн ажаачынын азырап турган күштарындан чидирги ховар болуп турар. Ажаа чүгө ме-режлээ эвес, харын сагыш салыш-кын болгаш кичээнтэй негетинин турар дээрин олар эки билдир. Ын-чангаш күш-ажыла бекит көргүзүл-гө челип алынган.

Совхозтун ажил-агыйнын ийги-чүгүл алыры — мал ажилы. Мал ажилынн продуктуларын бүдүр-еринге-даа бистин ажил-ишчилерине багай эвес түнүлгөдиг болган. Сут-баран фермазынын ажилдакчылары декабрынын бирге чедир саар инек бүдүрүгө оналгы 1530 литр сут-ту саап алган. Амгы үдө фермазын ажилдакчылары кыжын инекте саап алып сутту күдүлгөдө дөш, хей күзенишкннин үдүлүп турар. Ноябрь-декабрь айларда бир баш саар инектен дохукта саап алып сут 4 литрден 6 литр чедир көвүлгөн. Саачыктар Ондар Ира, Ондар Татьяна, Ондар Анай-Кок олар фермазын муракчылары болуп, боттарында быжылгаан инек бүдүрүгөдөн ол бир

айлар дүргүзүндө 2000 ажыг литр сутту, азы шүптү 40—30 тонна сут-ту саап алган. Инек кыздарын аны-ж оол Добрынинн фермазын ажил-ишчилери мактап турар. Ол ботунун оналшкан херээнтө бүгү күжүн берип турар.

Ховуа ажиллап турар механизат-торлар көдзө ажил-агый продукту-ларын бүдүреринге боттарынын улуг-хууун кнргенин демделгээр херек. Бо чылдын агаар-бойлус байлазы кайы-даа чылдардан артык нарын болгаш берге тураа-даа, механизатор-лар тараа култураларын ажаап алырын эки эртирген. 1966 чылда чажары-биле эргежок чүгүлэ үр-еинин уруп, 1500 тонна тарааны мал чегинге белеткээн.

Эртен чылдарын частырылг-лары өөренип көргөш, механизатор-лар 1966 чылда тарып черлерин баш ууур болбазырадып, белеткеп алган. Машина-техниканы механизаторлар келир часка белеткеп ту-рар. Чижээ, бо чылдын дорукт квар-талында тракторлар септээринин планын ама-на күсстелипкен. Селак-лары, андынынарын болгаш өскө-ла машиналарын септары эки чо-руп турар. Чаа чылга чедир 30 се-лака, 10 андыны, 100 ийли белеп болур. Механизаторлар В. Абрамов, Н. Бабкин, И. Парпун, В. Быков

болгаш өскөлөр-даа техника септе-лгенине шүдүргү ажилдап, норманы доктаамал ажыг күсстелип турар.

Ажилчынарынн кызыкмак күш-ажылынн ачымы-биле совхоз куру-неге көдзө ажил-агый продуктулар-ын сазарынн планнарын чедиш-кннинг күсстекен: тараа сазарынн планын — 101, эатти — 198, сут-ту — 110 хуу күсстекен. Күрүнеге 2600 муң чуургаларын саткан.

Бистин болдунар аргаларымыс оон-биле кызыгаарлаттымыс. Про-дукция бүдүрерин көвүдлериин курамыларын дилеп тывар херек. Ол курамылар чүдөл дээр, ажил-агыйнын бүгү-лө алырларына ме-ханизацияны ама-да калбаа-биле ажиллаары болур. Бо талазы-биле бисте чедир кызылман чүдүлгө хей. Бистер чедип алган чүдүлгө-биле кызыгаарлаттымыс ужурагүт бис. Күзенишкннин улгатырып тур-ган, кышкы үдө инек бүдүрүгөдөн хунде саап алып сутту 7 литр чедиргеш, чаа чылга чедир ам-даа элгөн хей сутту дүжаар, хунде-ле 20 муңдан эвеш эвес чуургаларын ал турган, чаа чылга чедир 300 муң чуургаларын немей берип болур аргалыг бис.

А. ГЛАЗЫРИН.

«Көк-Тей» совхозта парторганиза-ция секретары.

„БИСТИН ООЛДАР СООКТУ ТООВАС...“

Эртенниги чеди пак ажил-агый тур. Оон-моон — улуг, биче хо-лайлаар, онгарлардан өрү шөй-лүт үйү тургулаан шыгыт хат мый-бөлү сыгыртатыпшаан, ту-дуну болгаш оон чоок-камынн хоме алы берген туман-биле хо-луптурган. Ында эң-не улуг, бекит дөң фабрика бешн чүгө имирерип көзүлгөн. Хат доозу-дооуранты өрү көдүргүлгөн. Ба-за-ла ээрчилер шаап турган. Дүңгүзүгө бодалар, бо артен соок.

Ажыл манда артен сес шапта эгелер ужурагүт турган. Ынча-ла-да бо комплексидиг бригада ол шакты манайы, дем-не ажилдан кнргипен болду. Ар-галын аразында улуг хөөбөк ор-ну дег онгар штинде он ажыг кнжн ажилдап тур: чамдык кнжн-хаай, дом-биле сай-дашты ушта каскан, өскөлери — на-сыгыттын эки, онгар кыдымчыч өдүлүр онган, а ушкулери — ол улуг бүкнерин ортузунда бы-жылгал суургазын чадаландыр салып үдүлгөн. Соок, довурак-доозуа күштелип тураа-даа, ажил үргүзүлгөдө турган.

Бригадир Сергей Седлажын доран-на ташып калган. Ийн чыл мурунда чүгө Фабриканын ийги ээлчегин баштайгы кол ажилдары эгелер берген үдө Седлажы баштаган тууду-жур ажаа эң берге болгаш харым-салгалыг ажилдарын бирээ-даг-дугун шууптурдар дорбөк турар онгарын белеткээрин ху-

релетинин турган сома рама-ларын чада кнжтарын болгыт эсте-даа чүдүлгөдөн чалгыт буу-гаар дүдүлгө алаш кылып бер-ген. Ынчангаш комплексидиг бригада дөң алыг төлөтпн-биле эзилеп турар бригадаларын бирээ-даа апарган.

Ам бо хүнерде бригада фаб-риканын ийги ээлчегин туду-дугаа хөмүр даш бүкнеринин онгарын калып турар. Сангырга, мынды-ла улуг эвес хемчээлдиг онгарын казырыга хей эвес шак-үе чарыгдалынып болгу дег, мыччала-даа тууду-журлар ботта бир ай хире ажилдаанар. Уда-вас моон кол ажилы доозу-тур.

— Бистин оолдар соокту тоо-вас, чачыга берген ууз-ла бо-да-гай, — деп, Седлажы туталаан, өөрүн ээртеш, ажилчыне дала-жын азыртып. Демги-ле тергил-деп турган аш ам-даа сокса-наан. Бүргөт, соок хун үргүчү-леп-ле турган.

Ажилчы эштеринг ынчаар далажын бар чыдары черле чөп-түт, чүгө дорбө бо ажилды дүр-гөн доозупкан, чаа ажилды ху-лөт алып, өскө бригадаларын ажаар деп соруугаы салып ал-ганар. Дүрү-журлар бригадир Сергей Седлажы, муракчы ту-дугжалары Монге-Назын Дам-дын, Беган Комбузай, Олег Го-наан-оол, Валерий Кукүгет бол-гаш өскөлөр-даа турда, олар бергелерге торуубас.

А. НУГУРАК.

ЫНДЫГ БРИГАДА БАЗА БАР

Хову-Аксы. Мында кыжын-даа, чалын-даа ажил соксаал чок хайып турар. Чаа туудуу ажилдаа кн-рер, ону дүргөн Төрөн чуртка бараан болдулар дөш ажилдап турар кан-дыг националын ажилчынарынн мында чок дээрл: орустар, украин-нер, татарлар, хакастар, тывалар, белоруслар... Олар шүптүзү-ла чан-гыс күзө-чүтүлгөдү. Ажилынн кү-жүнге чаа кураалы чыл келген ту-дум немейир. Бо чылдын чыгуу Совет Армиянын хураалчынын чеден ажыг анымак оолдар немешкен.

Кайнаар-даа көргө тууду-ла ту-дуг. Кайы-даа участка баргаш, хо-очун-даа, анымак-даа ажилчынар, инженер-техниктиг ажилдакчылар-биле кнжн ужуражыр. А херээжен ажилчынарынн чегезин ол дээр!

Комбинаттын кол корузууну чите баарында хей катт улуг ак бажын иштинде ажил кнлн түлүк. Кол-кол туудуг ажилдары доозулган — ам эргел-де комбинатынын иштики дерилге, шеверлешкн ажилдары чоруп ту-рар. Чогуу-на ажаа мастерок туткан, малгаш хонгакан, шукатуралаан, хо-юглаан, дескнлгөн херээжен ажил-чынарын көөр бис.

Ажылчын хептиг, кызыл аржым-биле бажын так чыгылапкан, шим-чегир, дилм херээжен кнжнжө бир ажилчын абыткаш:

— Бригадиривис ол чүгө — ди-дир.

Александра Яковлевна Бойко манда ажилдаа-ла үр апарган. Чүг-лө бригадирлээжө бөзөн үш чыл нуруу чөд берген.

Шыдаар, шыраак кнжн бол-гаш, бистин-биле элгөн үр ажилдап келген ол-дур, оон башка биске бри-гадир мызыртынар эвес—леп, бир анымак уруг балтыкаар-даа. Чеден

ажыг маларжыларын, шукатуржу-ларын, дерикти шеверлешкнлерин организаааар, оларын эвенолар айымы-биле хайым ажилдыг тууду-тун харысалагыл участкарынга ут-дал-башкаарын белеп эвес болбай-наан. Ажаа бидилдиг организааы чорук, мергежил, дүржүлгө херек, шыдамык, туруштут негеле херек.

— Ажилчын бүрүзүн ажи-чаа-ны, негеле алырнын аны-агы болгай—деп, бригадир чугалаар.— Кнжн бүрүзү эки ажилдаарын кү-зээр. Кылар ажилдар шүптүзү де-мей эвес болгай, бергези-даа, чинги-даа турар, өртөк-үзөң-даа өрү-ку-дугут болдулар. Чамдык ажилчы-нар чүвени чедир билбейн баргаш: «мен эвешти алдым, ол кнжн хейнү алдым, а кылган ажилчымыс дөмө-ле ийнен» дээр чегези-биле негеле-даа кыла бээр. Оон келерезе үнөр, чорурү мен, өскө черге ажиллаар мен дөй бээр-даа кнжнжөр тургулаар. Ындыг болганда кнжнжөр-биле ажил-дап билдир чүгүлэ, оларын тус-ту-зунда ажи-чаанын, мөзүзүн өөренип көөр херек дээр дугайында ула-ды берген эштер мендэ чагып турган чү-гө, ону кезезде болап чорурү кнжн мен—деп, бригадир база чугалаагы-лаар.

Александра Яковлевна туудуг ажилыга эң-не башкы маларлап эгел-дэн. Баш ууур кандыг-даа белеткеп чокка, дүржүлгалыг кнжнжөрн ко-руп тургаш, маллар болу берген. Оон соода үш ай хуууалыг курсаа өө-рөдөгө.

— Кандыг-даа ажилга мергежир-де, ажаа ынакшыл, чүткүл херек. Маларжы, шукатуржууну разрад-тарын дүжаааш, оон эргежок чүгүл-де аментеринин бисес, практика-га эртпес болза, үнелээ эвеш деп

чүвени дүржүлгалдан көргөн мен— деп ол чугалаар.— Кылган аттыг, дум-чук-ла борлаар, акша-ла ажиллап алып дээр болза ол окта-ла шын эвес. Малар ажилдары, малгаштар, шукатуралаарын, ханаларын тускай сазынаар-биле чыпырып кылыры, чугалаарын, дозулаары анаа-ла бир тур када мергежир бээр чүгө деп би-дир кнжнжөр-биле чөпшээрешпес мен, анаа өөрдилге, практика херек.

Бригадирин баштап турар кол-лективни уузг ажилдарын кылып ту-рар. Чаа чуртталга суурунда он ду-гаарлыг чуртталга бажынынн, чу-нар бажынынн, өмнелге черинин кол корузууну иштики ажилдарын хүдээр комиссияга эки деп үнелээ-биле олар дүжааган.

Херээженнерин бо бригаданында муракчы өрөстөр хей. Олар кызы-мак, чүткүлгөдү улус. Ажылдары хайнышкынныг. Ол дээрге эштер Балкина, Лисенко, Черных, Кирьяно-ва, Массе Делгер-оол, Оон Анай, Са-ражакова, Кучегешева олар-дыр. Оларынн чамдыктарынн аттарын мында туудуг эргелелинин база парт-ком бажынынн чанында дүдүлгөт салбырадан номчуп болур. Оларга коллектив чоругаалары.

Бригаддан 20 ажыг кнжн Ак-До-вурак хойрайдга «Тыва дэг-дугу» ко-мбинатынын чуртталга бажынаары-нын иштики дериктиги, шеверлеш ажилдарын доозуп, дуаладыры-биле командировкалап чоруткан. Малар-лар, шукатуржулар, дозулаачылар — ам эргелде комбинатынын иштики ажилында. Оон ийги калдын шук-атуралап, чугалап доокшан, адык калдын шулуудалып турар. Согта-лар, эжиктерин чыгылавынаан, до-

зулап буудурун доозуп турар. Шевер-лешкн, дерикчилерини эң сөөлүгү арыг ажилыг чорударынга электрик-тер биче саададып турар чүл бар. Ону бригада эки билдир болгаш элек-триктерин далаштырып турары та-варылаа эвес. Эң-не алаккы калтта ажил база кидин түлүк. Ында каби-нет, өрөөл бүрүзү оналгай дерилге дик кнжнжөр-биле. Бетонаар шалалар база бар, химия лабораториясы ажаа турар, бо талазы-биле нарын ажил-дар чорудар тускай өрөөлдер, каби-неттер бар. Ындыг болганда мында ажил анаа чуртталга бажынындан ылгалдыг, негеледө бир өскө. Ону бри-гада кечигүнери тускай эртемниг-леринн, прорабтарынн айттышкынны өзүлгө чедишкннинг боттандырып туралар.

Чаа чылга чедир ону ажилгаалга кнрген турар ужурагүт. Ындыг-даа болза олардан хамаарышпас чылза-гааннарынн ужурундан чамдык ажил саадай бээрин бригадир толаргай чи-жектер-биле көргүскөн. Чижээлээр-ге, эзилдиргөй-шанда келбейн бар болза, бүдүн ажил хүнү-даа хей ба-рып болур. Ындыг таарылгалар хааа болу берилгээр, мыччалажок бригадиринн, оон үдүртүп турар кн-жнжөринн турштут негелдениинг аныгында анаа туруушкун үр болбас, ажил доранан катан эгелер бээр.

Келер чаа чылга, чаа бешчи чыл-ды эгелээр баштайгы хүнүнге че-дир каш хонук арткан. Ажаа эң дээр-ге белек—херээженнерин бо бри-гаданынн ук бажынынн иштики ажилдарын эки шынардыг доокшан, комиссияга хүдээлдиг бээр болур. Олар ынчаар күсстелип шыдарынга быжыг бууердиглер.

Д. ЕНДАН.

Маларла даг-дугун савалаарда, аскын бы-жылгап боорда хол-биле кылып келген. Ол чо-рун бүдүрүлгенин план күсстелгенине уузг шактыгы ужураштырып, сөөртү машиналар-ын байдыгын турган. Даг-дугу арылгавар фаб-риканыг чорударыг чарыкчыларынын тымыл-гыр бодалы ол аар ажилды механизастаан.

— Ам ынчаар савалап турар бис—дөш бүдү-рүлгенин муракчымы, коммунисттиг күш-ажыл-

дыг шамылчымы Монгуш Кудур-оол шоодаймы бункер аскына шарый калган. Ол чүгө се-кунда иштинде савалаттынар, а аскын дараа-сында автоматтыг күжү-биле дараантар. Мон-гуш хүнде чеди тоннамы савалап планынг. Ол ам ээлчегде ийн норманы хостуг күсстелип ту-рар. СЭКП-ниң XXIII съездинде белеткен ху-лаагына ол алган. Монгуш даг-дугун савалап турда бо чүрүктү тыртырган.

Фото А. СОДУМНЫЙ.

ПАРТИЯНЫН КӨДЗӨ РАЙКОМУ

„Правданын“ мурнуку

ЧҮҮЛҮ

СЭКП ТК-нын ноябрь (1964 чыл) Пленумунун шийтпирлерин биле партия-нын көдзө район комитеттеринн каттап тургасканында бээр бир чыл хире үе өртпн турар. Ам эртин турар рай-он конференцияларында партия райкомнары боттарынын ажил-чорудулазынын дугайында өчүтөтөн, парторганизацияларынн ажилы-нын түнелдин үндүрүп, моон сома-гаарын сорулгаларын толаргаалар турар.

Дооступ турар көдзө ажил-агый чылы көдзөдөн ажил-ишчилеринге хей-хей чүдүлгөдөн талазы-биле эргилдегит ажил болган. Бо чыл болза көдзө, совхоз бүрүзүнө ажил-агыйны орутулгалыг чорударынын, ажилчы чоннарынн илепкейинн хөг-жүлгөдөн талазы-биле таарымчы-лыг байдалды тургускан СЭКП ТК-нын март Пленумунун айтканын экономиктиг чегемчелерин боттады-рары-биле өртпн турар. Ам ажил-агый бүрүзүнү чедишкннин хову-ларынн болгаш фермаларынн ажил-дакчыларынын боттарында, олар-дын чогаалчык илепкейинден, кү-рүшенин дуузааачылыг чөп ажил-лаарында, партиягын болгаш ажил-агыйны ууруттулганын демселден шийтпирлгн хамааржыр.

Чаа байдалдарда көдзө ажил-агыйнын партиягын өзү-биле удурут-талазы-биле негеледө боттуу-биле өскөргөн. Ол ууруттуга улам-на ме-режмалыг болгаш толаргай сорулга-ды болур ужурагүт. Ууруттулганын экономиктиг аргазы, ажил-агыйн айт-тырылгарын эртемге үндүзгөш шийтпирларын билдир, эртемниг чедишкннеринге, тускай эртемни-леринн, бууруттугенин эки орга-низацияларынн, чер болгаш мал ажилынн мастерлеринн дүржүлгө-азынга база билингө, оларынн ажил-агыйны инициативага далагыны амгы үдө бири чертегин сорулгазы кылдыр салдыкып турар.

Партия райкому болза СЭКП ТК-

нын март Пленумунун шийтпирлерин боттандырып дөш демселден мур-нуку одуруунга туруп, колхозтарын болгаш совхозтарынн организас-ажил-агыйн талазы-биле быжылгаар, көдзөгө бүгү организаскы болгаш негелоттуг ажилды эжиктер сорул-галарын практика кырынга боттап-дырып турар. Райкомнарын ажил-чорудулазын анализтевишаан, пар-тия конференцияларынн делегатта-ры болза район комитеттери мас-саын политиктиг кнжнжнлгенинн улам-ча дөшүгө арга-хевирлерин кылымкайы-биле тып, көдзөгөн ажил-агый болгаш култура амыл-дарында саздарын чедирип турар дээринн сеткила ханышкынны-биле демделгеп туралар. Партия райком-нары команданып, чагырып-дуураар чоруткан, үрүмек ажаап-тежээш-кннерден болгаш ажил-агый уду-рттулгаларынн, тускай эртемниглер-инн ажилын холгаарлаар чоруктан шийтпирлгн чылдап турар. Болзо-жарын болгаш совхозтарынн тала-зы-биле айттырылгарын ханыш-биле өөренип, бүдүрүлгенин удуруттуу болгаш организастаарын экономика-талазы-биле көөр, массанын идея-лиг-кнжнжнлгенинн чорудула-зын, кадрлар-биле ажилды куште-диреринн аргазы-биле анаа эге ор-ганизациялар дамчытыр дуза чели-рер чүткүл райкомнарынн ажилы-нын штилинн кол хевир апарган.

Чижээ, Черкесс областын Мань-ковскийн партконференцияга рай-комуну бо талазы-биле ажилын ко-мунистер чүдүлгүзүпүп делтип тур-ган. Мыда райком ажил-агыйларга экономиктиг ажилды калбартырга идеялгеп дүдүлгөп, анаа тускай эртемниглерин, партия активин, хо-ууларын болгаш фермаларынн ажил-ишчилерин хара тулуп турар. Ажил-агыйжы бот-оруга-чарылаан негелдирер, күш-ажылчы болгаш сан-хөө кулаларын рационалдыг ажиллаары, материалдыг болгаш

моральдыг идиг бериншкннин чөп таарыштары-биле холбашкан то-ларгай сорулгаларын шийтпирлг-ленин партия эге организациялар боттарынын ажилын улаандырып турар. Бо бүгү чүдүлгө эге хемчел-гер-биле кады ажил-херекке чаагы салдарын чедирип турар. Тарааны, чигир сөккелзин, тарымал тоорукту, этти, сутту болгаш өскө-ла про-дуктуларын бүдүреринин болгаш кү-рүнеге саздарынн планын ажыг күсстекеш, колхозтар бүдүрүлгенин бүгү амырларынын орутулгалы чо-руун белеткен, хуушпаас фондуга болгаш ажил төлөвлеринге ийи-чидиген көвүлгөдөн.

Сөөлү үдө көдзө райкомнарын ажил-чорудулазында база бир чү-гүлэ чүдө болза кадрлар-биле ажил-ды куштедиргенин болур. Оон түнө-линде оларын ийил ажилчынын бол-гаш кнжнжнлгенинн талазы-биле ажил элгөн эжкээ. Районнары хей-хей колхозтарын болгаш совхоз-тарын дүржүлгалыг тускай эртем-ниглер, инициативтиг кнжнжөр, эки организаскылар удурутуп турар. Ажил-агый удуруттуучуларын, тус-кай эртемниглерин экономиктиг өөрдөлгөзгөн, идея-политиктиг кал-налышкыннын эжикдил турар. Ажил-херекти чогаалчыны өзү-биле көөрүгө, даандырган участкадо дөш харысалагыл болурунга оларын партия организациялары кнжнжнлгип турар. Ынчангаш ажил-агыйны ме-режмалыг чорударынн, эртемниг чедишкннерин болгаш муракчы дүржүлгалын негелдирерин, ажил төлөвлеринн депингелгип аргазын организастаарынн эң эки толаргай үлгөр-ижиктеринге кадрларын өө-рдингиче ооза кнжээтпейн салып турар.

Партия райкомнары, эге органи-зациялар ажил-агыйларга ортукмак эвенолуп ажилдакчыларын быжы-лаарынче уузг кнжээтпейн салып турар апарган. Сөөлү үдө ферма-

ларда болгаш бригадаларда эвеш эге агрономнар, зоотехниктер ажил-дап, олар ажил-херекти мергежил-дин-биле организастап турарын Та-тарияда Кукмөрксинин партконфе-ренцияларында демделгөн.

Иччалаа-даа көдзөгө тускай эр-темниглер амыдында челишпес, ынчангыш элгөн хей бригадаларын, фермаларын практиктиг ажилдын кнжнжөр башкарып турар. Оларынн хей кезин ажил-агыйжы, дүржүлгө-диг болза-даа билин чептес. Ындыг ажилдакчыларга өөренип эргежок чүгүлэ байдалдарын тургузуп турар партия комитеттеринин болгаш ор-ганизацияларынн ажилын таарым-чалыг деп саваар алаар.

Районун парторганизациялар бууруттулгө-ле кадрлар-биле ажилда, ууруттулганын штилинде болгаш ме-тоддаа ажиллап болур ажилыг, өөрдилгип чүдүлгө бар. Ол дүржүл-галыг эки чүлү бүрүзүн хүн бүрүнү практиктиг ажилында мергежилди ажиллаар. Оон-биле кады кнжнжөр-ниинг ажилыг шүгүмчүлгөдиг савала-дарын кнжээтпейлг көөр алаар.

Чижээ, чамдык черлерде тускай эртемниглерин харысалагыл бол-гаш ат-ааларын, ролын бидеринин дугайында сагыш-салбас, оларынн ажилдаарында эргежок чүгүлэ бай-далды тургуспайн турар бол-гаш саналдарын, сүмелерин тоом-чата албас чоруктар ам-даа бар. Эстонияга Ныгевалексинин партко-ференциясына делегат В. Паллоун чугалаанын болза: «Бистин агроно-мдарынын болгаш зоотехниктерге савала амыдында бууруттулгө савала-дары кошкак. Чүгө дээр, олар сав-зын кырында ажил-херектер-биле ууттунмас кылдыр чүдүртүп ал-ган. Олардан чүгө өң-чүзүн аагы, аны-бүрү бланкаларда хей санымг отчөткөрүн болгаш мезделерин ай-санында-ла негеп турар бо-ла...»

Чамдык черлерде партия ажил-дакчыларын ам-даа эрги өзү-биле

ууруттурун ораалдажып туралар. Ди-риг, организаскы ажил-херекти, шийтпирлерин күсстелгенин хей ху-раал-сугаа кылыры, доктаал-саарын үлдүрерин-биле солуп турар.

Ростов областа партиянын Та-нинск райкомун ажык чок доктаал-саарын үлдүрүп, шуугаазынаар кылып турарын коммунистер шы-гыш шүгүмчүлгөн. Хожудал турар колхозтарга ажил-агыйн чорудары-нын ажилыг аргаларын негелдир, ол ынакшан суттаггыт чер ажилын хөгжүлгөдү дугайында райком дыка хей шийтпирин хүлөп алган, ын-чалзажок ажил-херектин байдалы эжикжөөн.

Партия комитеттери болза эге ор-ганизацияларга даанып алган ажил-дап, кодууунда-ла оларын дамчыш-тыр кодоо болгаш совхоз буудуру-генин хөгжүлгөдөн, кнжнжөрүнн чуртталгалында база сагыш-сетки-линге саздарын чедирип турар. Пар-тия райкомнары амгы үдө комму-нистерге аге коллективтеринге дуза көргүзүлгенин аны-бүрү аргаларын ажиллап, оларын быжылгап, колхоз-тарга болгаш совхозтарга ажил-хе-рег дөш коммунистерни харым-салгалын бидирип турар. Колхозтарда болгаш совхозтарда парторганизация-ларынн ууруттулганында эки белет-кедиг, билгилгип, ат-а

ЧЫЛ ОТЧЁДУН ШЫНАРЛЫГ КЫЛЫР

Күрүмнел, кооператив, организацияларын болгаш бүдүрүлгелеринин бухгалтер, статистика талазы-биле чыл отчёттарын болгаш баланстарын кылдыр чүгө үстүкү органнарже чорудар, буу барымтаалар херек кылдыр көрүп болбас. Отчёттарын болгаш баланстарын шынарлыг белектерин база кылдыр — социалист бүдүрүлгени улам ынай төгүлдеринге болгаш быжылгаларына улуг рольду ойнар ужурут, күрүмнел политиктиг темчелери бо-лур.

Улетпүрүч удурут болгаш экономиктиг ажилдары белилер талазы-биле СЭКП ТК-нин сентябрь Пленуму чүгүдө хемчеглерин ажилдап кылган. Уенин, орулганын, бот-оругу-чарыгын, чээлин ролун, продукцияларын шынары белилерин, бот-уенин чингелдерин, кол фонд-ларын чеп ажилгаарын, чиг-эттин, материалдарын болгаш күш-ажылды камнагалыг чарыгдарын, күш-ажылды бүдүрүлгелерин белилерин, күрүмнел хөргөзүлгүн болгаш үнелиг түлдерин ажил-агыйжы авес көр болгаш төгөткөөл фактыларга удуш-шынныг хемчеглерин чорудары Пленумун шийирлеринде онзалып айткан. Бүдүрүлгелерин сая-хөө ажил-чорудууларын бухгалтер контролон, үчүдүн, отчётун болгаш анализин ажи-кылбайн тура, бо улуг болгаш чүгү-дө экономиктиг сорулгаларын чеди-шинкиниг шийирлерин шынарас. Чыл дүргүдүн он-он, түс-түс мил-лион рубльдин ажил-агый болгаш сая-хөө операцияларын чорудуп тура-р кооперация организацияларынга болгаш бүдүрүлгелеринге бо бугу не-

гелдер долдуз-биле хамааржып ту-рар. Бухгалтер контролон, анализин, үчүдүн болгаш отчётун багай тургус-кан организациялар болгаш бүдүрүл-гелер бүдүрүлгенин планын онзал-галарын күөстөй, ажил-агыйжы авес болуп, когараларын, ажил чары-галдарын, самчыгалдарын бол-дуруп, орулга планын күөстөй, сая-хөө талазы-биле бергелешки-нерин болдуруп, кооперация органи-зацияларын бугу азыраларын төгүлдеринге болгаш үлүлдеринге багай салдарын чедирип турар. Кай-ла-ла бухгалтер үчүдүн, отчётун, контролон болгаш анализин ажи тур-гускан болду, ында бугу херек, көр-гүзүлгелер ажи болуп турар.

Бүдүрүлгелер болгаш талазы, манаа чамдык чижелерин көргүзери эрге-жок чүгүдө. Сагыш човантыр, күш-ажылга ынакчалдыг, дүржүлгалыг болгаш принципалдыг кол бухгалтер аш И. Логиновтун ажилдап турары Каз-Хем райпо 1964 чылда болгаш бо чылын бугу-ле сая-хөө ажил-чорудууларынга ажи түнелдерин чеди-рилген. Арыг орулга планын 1965 чылда 110 хуу күөстөк болгаш 1964 чылдын ол үенин деңгээрге пландан ажил 16 муу рубльдин арыг орулганын алган. Саарыла чарыгдал-лары камнагалыг болуп, чыл-чыл-ла-ла өрө-шире, самчыгалдар бол-дуруп, дүржүлгалыг кызырып келген. Үчүдүн болгаш контролон ажи тур-гузуп, отчёттарын болгаш балансы-ларын хуусаа бетинде ажи шынарлыг кылдып, ажилдын түнелдин хамы-биле анализтеп, районун ажилын үрө-түнелдин болдуруп талазы-биле

Эш Дремлюков Балгазын сельпо-нун улуг бухгалтеринге ажилдап келген үенин болгаш мунуна салдыган бугу-ле сорулгаларын чеди-шинкиниг күөсөдип келген, ына-ган республиканын салыг система-зында база бир мунунагы бухгалтер-ге саналып турган. Казан Дремлю-ковтун өрөдиге чорудууларын, сельпо-нун улуг бухгалтеринге Ярови-ков ажилдап, чыл-ла четпейн чо-раш, үчүд-отчётту будулуруп, ара-

га-ларыже хандаш, сельпо-ну хей өрө-ширелиг болдуруп. Дремлюков өрөдигеин дооскап чеди келген, сельпо-ну улуг бухгалтеринде катап ажилдай берген. Сельпо-ну будулан үчүд-отчётун болгаш сая-хөө бай-далын экижидер дөш, ол ам күжө-нишинкиниг ажилдап турар. Балга-зын сельпо-ну республикага база бир мунунагы салыг организациязы бо-лур дээринге чигинип турбас.

Мунуна ажилдап турган улуг бухгалтер Горюнов биле Хай-дылтын үчүд болгаш контролон ба-гай тургусканын биле Кызылдын ан фермазы улуг когаралыг турган. Дерягин улуг бухгалтеринге ажилдай берген соонда, ан фермазын ажи-лы үнелсин-биле экижөөн болгаш арыг орулгалыг болу берген. Мын-дыг ажи кижилерин хей-биле көргү-зүп болур. Кооперация организация-ларын болгаш бүдүрүлгелеринин планын сорулгаларын күөсөдиринге, сая-хөөн быжылгаларынга болгаш хей аны ажил-чорудууларын төг-жүлдеринге бухгалтер үчүд, контро-лон, анализ болгаш отчёту улуг ролду. Илгир турбуже, чамдык удуштукчулар болгаш бухгалтерлер үчүдүн, контролон ролун үнелер көрбейн, саналга-бухгалтерия аппа-радын быжылгалар талазы-биле хем-чегер албайн, үчүдүн шын чорудар талазы-биле оларын ажилына ду-дэ болгаш дөткөч көргүсөй тур-рарлар. Буу, Барыш-Хемчик, Эр-зин, Бай-Тайга райондарында, «Чы-рал-Бажы», «Тилелде» совхозтар-нын ажилын кооперацияларынга

болгаш Тере-Хөл сельпо-нуна үчүд-контролон багайын, улуг өрө-сам-чыгалдарын, чидиргелерин бол-гаш когараларын бар болуп тура-рын айтыр ужурут. 1965 чылдын бухгалтер болгаш статисти-ка талазы-биле чыл отчёт-тарын болгаш 1966 чылдын январь 1-ге чидир баланстар кылдырын, чеди чылдын сөөлү чылы — 1965 чылдын сая-хөө-ажыл-агый ажил-чорудууларын чедишинкиниг ший-ирлеринин үеи ам келген. Манаа долбаштыр республиканын баш-таар чери кооперация организация-ларын болгаш бүдүрүлгелеринин чыл отчёттарын болгаш балансы-ларын кылдырычте улашкан белектер ажилдап кылган болгаш бадыйлаан. Отчёттарын болгаш баланстарын доктааттырган хуусаанын болгаш белик шынарыг кылдыр талазы, бу-гу кооперация организацияларын хуусаанын болгаш күөсөдир үеин айткан толгарай планнарын ажил-дап кылган турар ужурут. 1965 чылдын отчёттарын болгаш балан-старын кылдып тура, 1966 чылда чорудар ажилдарын талазы-биле курлавыларын дилеп тыварынч-практиктиг хемчеглерин ажилдап кылдыр херек.

Ам кол сорулга болза, январь бир-нин бетинде бугу-ле өрөк-үнелиг түлдерин инвентаризациян чоруду-рларын, организациялар болгаш киж-илер-биле санамалыгын кылдыр, өрө-ширени негеп алыр хемчеглерин алыр болур. Колхозтар-биле ара-зында өрө-ширелер үе сапаттыг

А. СИДОРКИН,
Тыва республиканын баштаар чери-нин даргазынч оракаччы.

«ШЫНЫН» МАТЕРИАЛДАРЫН ИЗИБИЛЕ

Чагаа парлаттыгын
с о о н д а

«Кок-Тей» совхозтун сут-ба-раан фермазын кино көргүзери-нин, почта тардылаанын үзү-төп турарын, лекцияны органи-застааган, сууга барып чунарын-га транспорт-биле доктаамал хан-дырбайн турарын илереткен шу-гумчулуктуг материал «Шынын» бо чылын № 147 үнелдине пар-латтыгын. Айткан фактылар шынын болганын хыналда балы-каан. Совхозта партия организа-циязын секретары аш А. Гла-зыринин редакцияга ынактыгы бо-лза:

Ферманын коллективинге не-делэ санында кино көргүзери ту-румчуткан, агитаторларын бы-жылгаан, чаа солундарын болгаш журналистарын хун буу чедирип турар, неделада бир катап чуна-рынга тускай машинаны быжыл-гаан. 1966 чылда ферманы теле-фон болгаш радио-биле хандырар хемчеглерин боттандырар.

Кичээнгейни салза эни

Чөөн-Хемчик районда «Искра» колхозтун № 1 сут-баараан фер-мазында электр шимчедикчинин үрө-генин бээр ай ашкан. Мынгага чеди ону чаа шимчедик-биле со-лууван. Бо үенин дүргүдүн ферма фонарылар-биле белин чеди хан-дырбайн. Ичканган инктерин карагыда саар берге байлаа саан-чылар кечээниң-не таваржып ту-рарлар.

Ферма олар ыш-биле чаа хан-дыртыркан. Ында тунар бажы-шагда-ла ажилдааткан.

Х. САМДАН.

ПОЛИТШКОЛАДА ӨӨРЕДИЛГЕ

«УТГА 25 чылды» совхозтун Ан-Турт сабырында бо чылдын партия өрөдигезинин эге школын ажилда-п турар. Оон дынакчылар 24 киж, оларын кол нуруузу комму-нистер болгаш комсомолчулар.

Октябрь 1-ден бээр школа үзүткө чок өрөдиге келген болгаш бо ара-зында 11 кичээлди арттырган. Олар-га СЭКП ТК-нин сентябрь Пленуму-на чаа СССР-ниң Дээди Советинин VI сессиязын материалдарын өрө-ренип дооскан. Школаным бодунуң

тагылган эш Лаба кичээлдерге ажи белектерди көрүп турар болгаш кичээлдерин солун кылдыр организа-стап арттырып турар. Моң ужурунда дынакчылар улуг хандыкшы-биле өрөдиге, өрөдиге шактарын чеп ажилдап турар. Кол темаларын өрө-рининден аныкта, кичээлдерин сөөл-гү кезеңде делегей байдалын дугай-нда, бистин чурттуустан болуш-кунарын дугайында база ол ыш-как республиканын, районун бол-гаш совхозтун амдыралында чаа чүүлдерин талазы-биле информа-цияларын кылдып турар.

Школаным ажилында бергелер ба-за бар. Дынакчыларын өрөдиге хемчегер номнары болгаш материал-дары чедишпес, бо талазы-биле мо-салдынга болгаш библиотекка кир-ген чыгырлар түнел чок арткан. Пропартист тайылардын хем-чаа ажи, билигирин кылдыр берип турга, дынакчыларын боттары кичээлдер номнары, материалдары чокта ханы билигин чеди алыр, ном-биле ажилдап өрөдиге берге болгай. Ичканган өрөдиге номнары болгаш материалдары кижилерге чет-чери-биле хандырылган турарын ды-ка күткенчидир.

С. СОДНАМ.

Улут-Хем район.

НОМЧУКЧУГА БИСТИҢ ХАРЫВЫС

Барыш-Хемчик районун Кы-зыл-Мажалыкта чурттап турар номчукчу В. Б. Базыр-оол чонун оттулар чүлү талазы-биле хан-дырлаагына холбашкан элден каш айтырларга харылап бээрин бистин редакциядан дилээн. Моң-биле холбаштыр республиканын оттулар чүлү сайгарыла контра-зын директору Л. И. Носов-биле бистин корреспондентивис чу-гаалашкан.

Моң мунунада чонуну орту-зунга оттулар чүлү сайгарар чөр чүлү Кызылга туруп турган. Ычарага сөөлү үеде оттулар чүлү талазы-биле чонун хереглел-ринин удузуп турарын барым-далаш, Кызыл хоорайнын отту-лар чүлү сайгарыла чери (гортобисты) республиканын оттулар чүлү сайгарылазын контра-зын кылдыр аде тургус-ган.

Бо чаа тургускан чөр амгы үеде Кызылда хандырып тура-

рында аныкта, Чалааналда бол-гаш Тес-Хемде төлөөлүг болуп турар. Келер үеде, шуут чуга-ларга 1966 чылда, Кызыл-Ма-жалыкка чангыс ай хевирин оттулар чүлү складын туткан ту-рар, ажаа ышты болгаш хөмүр дашты калагалар. Складтын аппараты оттулар чүлү талазы-биле Ак-Довуракты, Бай-Тайга районуна база харылаар. Бо-ла чылдын Чалааналда мунуң складын база тулар. Тес-Хем болгаш Эр-зин районнарга хамаарышкан скла-дын Самгалдайга тулар. Ол шү-түзү ыш, хөмүр даш калагалар складтар болур. Ичканган рес-публиканын оттулар чүлү сайга-рылга контразын үстүне айттыгын складтарга калага-лаан ышын азы хөмүр дашын чон салып ап болур. Салып ал-ган оттулар чүлүдү ол контра-боду чыгыкчынын адринге чеди-рип бээр.

Ычарага амгы үеде байлаа

кандыгы? Тагды. Каз-Хем бол-гаш Бин-Хем районнарын ажил-агыйлары, чону хөмүр дашты Кызылда оттулар чүлү сайгары-лазын чери дашынтыр салып ап, чедирип алырлар. А Барыш-Хемчик, Бай-Тайга ра-йоннарын чону Чалааналда турар тускай кассирге хөмүр даштын өртөн төлөп берген сөөртүрүп ап болур. Тес-Хем, Эрзин райо-нарнын кижилери Самгалдайга төлөөгө келеш, хөмүр дашты салып алгаш, ону сөөртүрүп алы-рынч турумун билип ап, оортан хандырынар.

Он-биле кады, чижээлээр, Бай-Тайга, Буу, Барыш-Хем-чик, Эрзин, Тес-Хем болгаш өс-ке-лаа районнарын чону рес-публиканын Кызылда оттулар чүлү сайгарыла контразын хөмүр даштын өртөн шуут шилчидиптир болур, ычара шил-

чидипкен таварылгада хөмүр даш-ты контра чери боду чедирип бээр. Ичканган республиканын оттулар чүлү сайгарылазын контразын хөмүр даштын бодунуң өртөн болгаш ону сөөртүп чеди-рер машинанын хөзелинин катай алырга тонна хөмүр даштын өртө-чөже болуру деп чүвени түс-түс районнарга хамаарыштыр чоккук үеде чарлаан турар.

Амгы үеде Кызыл чогуунда Кызыл-Хавактын хөмүр даш шактазы болгаш Чалааналын хө-мүр даш разрезин республиканын оттулар чүлү сайгарыла контра-зынга шуут хамааржып турар-лар.

Ичканган бүдүрүлгелерин, албан черлерин болгаш чурттагыс чонун оттулар чүлү-биле хан-дырларын айттыр чүгүдө болуп турар болгаш бо талазы-биле чонун хандырылазын моон сон-гаар-даа чыл-чылды-биле экижир.

РЕДАКЦИЯГА ЧАГААЛАР

Дүжүт чүгө кудулааныл

Өзүр районун «Торгалы» кол-хозу 1964 чылда буу культуура-ларга белин дүжүтүп алган. Чижээ, кы-зыл-тастың галын ортумак дүжүдү 13 центнер болган. Бүдүрүлгенин дүжүдү чыл бурдуе галын-на 250—300 центнер чеди турган. Бо чы-лын колхозка тараа культуура-ларын дүжүдү галын чүгө 1-4 цент-нер болган. Оон ыныг дөңдүн ба-гай болганынч чылдагыг чү-дө?

Агроном эш Чамбал-оол, хоуу бригаданын бригадир эш Баган болгаш кукурузчулар Эреней, Ка-ра-оол олар бо чылдын агрономиктиг негелдеге кичээлдерин салбайн, ха-рын ону каржызы-биле хандыккан-нар. Чуа дие хоуунын азын эрге-жи, оон шыгын үндүрбей тургаш, чарыра база шык бадырып илди-рээр, сугарылаанын каш удуа чо-рудары чүгүдө турбуже, ол ажил-дар кылдырмаан. Ол ышкан ча-жылганы чогуур үеинде чорутпайн, дыка орайтаткан. Тараа культуура-

ларынч чажылгалын майнын сөөл-гү чартымын инеи ортан үенин чеди чоруткан, мал чечиниң кул-тураларын тарылганын мырыаң ишээлди бирги чартыныга чеди сонгарлаткан.

Бо четиштерин деңгээлештир-чөгүм кандыг агротехниктиг хем-чегерин алаа белик дүжүтүп ап бо-лурун сүмөлөп көрөй.

Өзүр районунга тарылганын апрель 25-тен эгелеп болур. Тараа культуураларын агарын температура-зы 5—10 градус, хоуунын температура-зы 3—8 градус чыгып турга чажар. Манаа эрте болгаш ор-тумак быжыктыг сорттарын тары-рып чугула. Бистин районувуска кы-зыл-тастың «Милурум-553», «Са-ратовская-29» деп сорттарын; чин-ге-таранын «Долносее-12», «Ты-ва»; арайын «Винер»; кукуруза-нын «Степанов», «Буковинская-3» деп сорттарын тарыза таарыр.

Т. ТАМБАЖЫН,
агроном.

ДУВУРЕНЧИГ БАЙДАЛ

Эрткен чылдарын байдалын болгаш ажилын практикадан көрөй, бо үеде мал канча-лаа бак-сыраас, а берге байдал чүгө де-кабрың ийги чартымын сонгар болуп турган. Бир авес чайгы, күсүк семирткенин шын организа-стан, кышкы оларын чеп ажилдап, хем-герилгени, ажаалданы экижиптен бола, соок биче, хар чуга мындыг үеде малга берге байлаа таварышпас. Тагдыла «Совет Россия» колхозтун мал ажилында улуг четиштер бар, оон уламандан мал караалыг бо-луп турар.

Колхозтун деңгээлдеринге бо чы-лын сизиниң үнүжү багай авес болган, ыныг турбуже мал чепи бе-леткээр ажилды эгизинден четпес организа-стан-биле, сизгенин чүгө 27 хуу, силос салышкыны 47 хуу четкен. Ол ышкан, малга сүзүтүгү чеп белектер, саваң ажаап алыр ажилче база кошок кичээлгел салдыган. Чижээ, колхоз-тук Чагытайда ийги топу бригад-анын муң ажил гектары ажи шы-нарыг көк саваны ажааттымайн булалып калган. Ол-ла бригадала сүзүтүгү чеп кылдыр хереглээр 500 центнер сула, 200 центнер кы-зыл-тас болгаш өске-даа чечер хай-гаарал чогулган ийи үрелген. Ол бугуу бригадир аш Меркушев биле-тура-ла боттук хемчеглерин органи-застааган.

Кышкы белектер чамдык бригад-ларга багай болган. Малдын бар чечиниң канчаар чарыгдарын чоруму тургустуунаан. Кижилер, малчынар ортуунда ажил, олардын негелде четпес. Колхозтун кол зоо-техник эш Ягода, мал амчилери эш-тер Масленколар кыштагаларга довар барып, малчынарга ажилыг арга-

Н. КАНЧЫР-ООЛ.

ТЕЛЕГРАФ МЕЛЭЭЛЕП, ДАМЧЫДЫП ТУР

Мурнуу-вьетнам патриоттарнын чедишинкиниг хемчеглери

НЬЮ-ЙОРК. (СЭТА). Мурнуу Вьетнамын Хостала армиязын кезектери Сайгондан соңгу талаага 675 километр ырак Ху-онгине (Лос-биле кызылгар чогуунда) чалаа шеригин чугу-ла ужу-дузалап шериг тагылма чери чылча шапкан болгаш ээлеп алган.

АП агенталедик корреспон-дентизиниң дыңдагыны-биле алырга, тагылма чериң гарин-зону узуунааттыган. Баталон-дан ажил санын чалаа шериг-лер Хуонгин тагылма чери деди-р эгизип алырын орадаш-

ВДР-ниң агаарына андара аткан

ХАНОЙ. Декабрь 1-ден 24-ке чеди-р Вьетнамын Демократтыг Респу-бликамынч чепсеткип күштерин, чет-че авес сан-медальер-биле алырга, 34 америк самолёттарын андара ат-кан. Оон шийнде удуукучуу чок дөрт самолёт-разведчик бар деп, Вьетнам информс агентиле ды-надып турар. 1964 чылдын август 5-тен бээр Соңгу Вьетнамын ага-рынга ниятлэ-биле 841 америк са-молётту андара аткан.

СЭТА.

Мурнуу Вьетнамда дайын чорудуларын тур соксаткан

ПАРИЖ. (СЭТА). Америк болгаш чача эрге-чарыгалар рождество байырлаалары-биле холбаштыр Мур-нуу Вьетнамда дайын чорудула-ларын 30 шак дүргүдүн чөр болган-га тур соксатыр дугайында дужаа-ды үндүрген дээрин АКШ-тын Сай-гонда шериг төлөөлөкчизи чарлаан.

Ол төлөөлөкчизиниң меделелин ба-рымдалаш, Франс Пресс агент-илдин корреспондентизинин мур-нуу-вьетнам найыскалдан дамчы-ган.

Аалчыларны уткуп алырынга Гавана белекенип турар

ГАВАНА. Делегейин үш дилте-лиринге төлөөлөкчизинин шуулганы — Азия, Африка болгаш Латин Аме-риканын удуустарын ап-сеткил каттыштырылазынч бирги кон-ференциянын ажиттырылганга чеди ийи недела-даа четпес үе арткан.

Ам бугу Гавана империализмге удуу удуустарын демиселин чугу-ла үе-чаа болур ол улуг болушкуну-ну манап турар.

Кубанын найыскалы байырла-шкын кирип турар. Чөр болганда туткар, конференцияга байр чеди-рген дозуннар, транспарантылар. Бүтү чурттарын төлөөлери ба-

дып турары болза, дайын чоруду-ларын тур соксатыр дугайын да дужаа ол черин-биле дүшө (гринвичин-биле 4 шак 00 мину-та) күштү боууп эгелээр ужу-рут. Рождество байырлааларын эгелээр-биле холбаштыр дайын чо-рудуларын тур соксатыр дугайында саналды Мурнуу Вьетна-мын Хосталазынч национал фрон-тузу бир дугаарында киригн тур-ган.

рык шүптүзү Гаванага боттары-нин төлөөлөкчизинин бадтыкан бижикири чоруткан дээрин кон-ференцияны эрттирер талазы-биле национал белектер комитетинин ху-ралына дынаткан.

Гана, Гвинея, БУР, Индонезия, Уругвай, Чили, Коста-Рика болгаш өске-даа чурттарын төлөөлери куба найыскалда ам безин челе берген.

Азия болгаш Африка чурттары-н ап-сеткил каттыштырылазынч совет комитетинин төлөөлөкчизини Гаванага база челип келген. Оларын ук комитеттиг даргазынч орака-чызы А. В. Сафронов баштап чогуур.

(СЭТА).

Венесуэлада чаа партия

КАРАКАС. Венесуэланын нацио-нал-революст партиязы болгаш чөиштерин революст шимчээ-кин партиям чангыс ай партияга каттыккан. Оон программасы вене-суэла улус массаларын эрге-ажыктарын илгерилээр турар.

Венесуэлада тургузуу эскерт-ир, хандыктыг монополияларын эже-леп алган национал байланта-рын чоңа эгилер дөш, бүрүн аграр

реформады дөш, хамаарышпас даштыкы политиканы чорудар бол-гаш делегейин бүтү чурттары-биле дипломаттыг харылзаларын тур-гузар дөш каттышкан партиалар-нын удуштукчулар саналдан турар.

Чаа тургустунган партияны кел-ер чылда сөзүлгүн чорудуларга чеди-р национал-революст партия дедир алаар.

(СЭТА).

Аннуан Гизенга сенаторга сонгустурган

НЬЮ-ЙОРК. (СЭТА). Квилу можу-нуу парламентизин мачан премьер-министр Патрис Лумумбаны эш Ан-нуан Гизенганы Конго-ну (Леополь-диль) теп парламентизинин сенат-

дынга бодунуң төлөөлөкчизин кылдыр сонгаан. Ассошиейтед Пресс агент-илдин корреспондентизинин Леопольдильде дынадыл турары-биле алырга, Гизенга бодунуң төрө-он району Нгуингу сенатка төлөөлөр.

ДЫШТАНЫР ХҮНГЕ АРЫН

Чаачылаң бүдүүзүндө Кызылга

Кызылдын №1 төрт магазини чаачылаң ойнарктарын сазар салбырынан салып алычкылар уулабес. Хей инди хейирлиг болгаш өңүт ойнарктарын, шынжигештерин болгаш оларын касталазын ында салып турар. Бо чылым саткан херекселдерин саны эртең чылазын-дан хей.

Он талакы эриктиң чурттакчылары баш таар-тыр даш чоокка чедир-ле хоорайның төп чер-леринче кирип, ажыктыг шак-тезин чарыгдан тур-

ган. Ам ында баш таарар черин ажыткан. Оон за-лы дегем, чырык.

Оон-биле чергелештир оң талакы эрикте чаа ном саны база ажыттыган.

ЧУРУНТА: үстүндө — мастер Зинаида Егорова өөреникчи оолдун бажын таарып турар; са-дыгы Роза Орехова чаа чыл шынжигешини херекселдерин салып тур.

Фотолар И. ЧЫРГАЛДЫ.

Рассказ

Чечек оожум чанышкан. Билимме-де баян олурган. Комсомол хура-лыта уругну комитет кижигунте депшкен. Бөрүнү бээрели харын ону эгидирипкен. Ол кымга-даа эвес, бодунун өөнүн ээни Темир-оолга кы-лыктанып чоран. Сагыш айтуже ынак болган чок кижигунте аан.

Хуралга Темир-оол келбээн. Ком-сомол организационун секретары Баан-оол дарга чылааган кел-бээн дээн. А Чечек оон машинаы душ сөөдүндө хоорайдан комбикорм сөөртүп аккелгенин билди. Кээп шы-лаар турган. Чечек эжикке көргүлөп, манаганын, шугулап олурган.

Мырнай чокта чаа-ла өөрү Че-чекке алаарга чугаалаар турган:

— Аас-кежиктинини аар, Чечек. Суурун чараш, шыраак, кыска-ле дээн огу бодун саанчы сени өскө-лерден онзагай хундүлээр аан.

Чечек бодунун аас-кежиктин эс-керип билди турган-даа. Темир-оолга ынакшыл берген. А оол уругну «ай-лаң кужум» дивизион, кара кара-тарынче салдыктап көргүлээр, турган. Удатпаан. Майнын байыр-лалын таварыштыр, олар өгөнтөш,

чаа бажынга кирип алганын. Чартык чыл чедип чорда, Темир-оол өөрүш-ку-манайлыг халып келеш, ууш-талы берген беш, онун акшаларын стол кырынче шылаалкан.

— Ажаап ал, Чечек! — деп, эки эвес, бир-ле кагылчак чугаалаан.

— Байын алган чүвенил? — деп, уруг коргуп айтырган.

— Чоп сести-дир сен, калчаапай? — деп, Темир-оол ширини айтырган — оорлап албаан мен. Акшалан ойт-лаарын ол бе?

— Байын алдың? — деп, Чечек каттапкан.

— Ажылап алганым ол-дийин... Таарыштырпканым ол... Хоорай чурттуг ийн кижээ ыш чедирип бере кааптым.

Чечектин карактары шокараннап, ыгласанчыл кынып келген.

— Ол чүү дэрин ол, Темир-оол, чүү таарыштырпканым ол? Бистер комсомолчулар ышкыжыгай бис.

Темир-оол этакеркага келеш, акшаны районун сөөлү хуреш мар-гылаадымга чаалап алганым кубо-гунче суп каан.

Ол хундөн эгелээш, ынакшыл су-ларай берген ышкыш болган. Чок, шугут өшпөөн. Ынчалза-даа кубокту Чечектин көөр хонну чок апарган.

Дозоунун аштап турда, ол ат ашаа-нын күжүн болгаш сурагынын са-гындырбас апарган.

«Арыг эвес арга-биле чыгынган акшалай кубокчугаш» деп бодап у-гулчу дойлуп турган.

Өй-өйле-ле Темир-оол чугаалагы-лаар:

— Эргим Чечем, акшалан чып алгаш, үнелиг радиолан, кожугу-мотопиклен азы «Москвич» деп ма-шинадан салып алыр бис, көөр сен. Сени даш чүну-даа харамнанмас мен...

— Сөөң чүну-даа харамнанма-зкынн билди-ле болгай мен, Темир-оол. Ынчалза-даа моон херээ чок. Машина колхозтуу ышкыжыгай. Мо-топик азы «Москвич» турарга ба-гай чүү деп. Ынчалза-даа ону боду-нун арыг күжү-биле салып алыр хе-рек, а бо ышкыш... — дэеш, Чечек че-дир чугаалабайн, хунжия үнө бе-рен.

Дүүн Чечек ашаанта уругу-ле бу-лурун чугаалаан. Темир-оол хөлчөк өөрөөн. Бадайн кужаапкан, эри-неринче, чаактарыча ошканышкан, бөөдөлгөн.

«Эргимини, хундүлелдини аар, Темир-кылдыр Чечек бозаткан.

Ынчалза-даа чеп эвес чыгган акшаны сенээ херээ чүл? Чаа чурттап эгелеп тур ышкыжыл бис.

Бис боттарымыстын холуус-биле чеже-даа акшаны ажылап алгай бис».

— Темир-оол, сен ала-мешин ме-гетилер деп билди алган болунаа, оларын хундүлээр сен бе? — деп, Че-чек оон карактарыне топтап көрү-шкан айтырган.

— Ча, ынта диве, Чечек, мегети-лерин кым хундүлээр деп.

— А бис огулус азы уругу-устун арнын канчап көөр бис? — База кожа чондан ыдыкчыг-ыр... Казы ажы-лаар өөрүмден.

Оон мурунда фермага аксы дес-пес Серекмаа мынча дээн:

— Сенээ чурттаары магагы-ла дийин, Чечек. Ашааң чолаачы. Чүну күзөй-тир сен, өөңчө акээр. хун бүрт бажыныкче халас акша агып чылар чүвө-дир.

Чечектин мытканын аары кыр-ва-ла берген. А бөгүн хураага база-ла изит от кырында чүвө-биле дөмөй олурган. Кым-бир комсомолчу оон өөнүн ээни арын-нүгүрүн ышкыган деп чугаалай бээр ийне деп корткан.

Харын-на ынан боду ажын-биле чугаалаар деп шунтирлээн. Чүдө эгелеп алганын ам сактыры берге.

— Ол акшаны мен эрген экеп... колхозтун пасаазына дужаап бээр мен — дэеш, олудуче шаг чок олур-дукан.

Чечектин сөөдүндө кезек каа кым-даа сас албаан. А оон улустун чугаазы изит-изит...

Чанып орда, Чечектин чаны-биле артып чыда, саанчы Чыпын чугаалаан:

— Темир-оолга ынак эвес-тир сен, ышчак ашанын ышкынын хал-ла.

Чечек ажымаан: ынакшыл ду-гайын кым-кынын билдир аягы-ла ыйнаа. Ынчалза-даа мыталай ба-рып шылааан.

— Баулу ынакшыл даш демис-жир херек. Чыпын, ону казалаар херек.

Темир-оол бажыныга болган. Чечек оон арнынче дилим көргөн. Оол каадынче дүргөн кылашпап келеш, холудун туткан. Чечек ху-рал дугайында, бодуну саанынын дугайында чугаалаккан, ынтала-даа шаа көгүс чок болган, сөгдээр сас тындалаан.

— Хуралга четпээнин көчүг-ла хонунчыг-ыр. Доржунун бичин уругу аары берген, ону хоорайда ам-чиге чедирип чордун. Четтигиптер мен деп бозааным, чыгырар чер чок, хундүл алабайн туруп берген.

Чечек чүвө мыталаан. Чүдө ашаанын холун ыныгы туткан.

— Күжүр, Чечем, сенээ сөгдээр уткан-дыр мен, бөгүн эрген дөмгө акшаны колхоз пасаазына дужаап берипкен мен. Сөзүң шын. Шыныгы сөзүң, арын-нүгүр чүдөн-даа үнө-лөт. Ол чамал чок ышкыг. Арны-нүгүр чеже-даа акша-биле салып ал болмас...

В. АНКУДИНОВ.

Бистин Төрөөн чуртувуста (Солун чүүлдер) КАЗАХСТАННЫҢ УЛУГ НАЗЫЛЫГЛАРЫ

Павлодар чурттуг Прасковья Дмитриевна Никитина чүс хар-лаан. Байрамдагы хунгө оон улуг өг-бүлөсү дегере чыгган: дөрт огу, дөрт кызы, уруглары-нын 22 уруглары болгаш олар-нын 24 уруглары келгөөн.

Тен Россия чурттуг Прасковья Дмитриевна эркен чүс чыгган 20 чылдарында бо черге чедип келген. Эртен халадан келгөөн халага чедир тараачынын на-ды-берге күш-ажылы аңаа онайып келген.

Ам өн ажы-тоду, уруглары-нын уруглары болгаш оларнын ажы-тоду өскө чуртталганын чур-тап туралар. Кым уруглары пен-сиялап алгалаан, а оолдары Павлодарын бодуругелеринде ажыдапкан. Уругларынын уруглары база оларнын ажы-то-ду тускай мергендерин чедип алгалаан. Бо улуг өг-бүлөдө эн-

не бичин кийи Людэ ам-даа школа барбаан. Ынчалза-даа ол музыка школазында скрипкага ойнап өөренип турар. Никити-нерин күш-ажылы өг-бүлөсүн-те болуучу артист бар болуучу ол-дур.

Мария Емельяновна Митина улуг намызлыгынын бирээс. Ол Челиноградта чуртап турар, ам чүс харыгы. Оон салым-чолу Никитинанын дөт. Шаалды Орлов губерниядан эркен чүс чыл-да-ла көчүп келген. Тос уруг-лары азырап, кижикиткен.

Улуг намыз кижилерини ка-дыкшылы эки, серек хөвөр, өг-

бүлө ажылыга дузалажып ту-рарлар.

Казахстанда улуг намызлар хей таваржып турар. 1959 чыл-ды бүтү-элгел чыгган бугаар Совет Эвнелинин Ортаа Азия — Казахстан зонамыга чүс ажыг харыг 2249 кижиге бар болган, ол дээр бугу чуртта ханаарыштыр 10 хуу-дур. Уауу намызларын «рекордмен» Алма-Ата чурттуг Иван Ефимович Чернышев болган. 1959 чыл-да ол 151 харлаан, 139 харга че-дир күш-ажылы кызып келген.

(ПМА).

Тоолчургу чугааның изи-биле

Колхоздалап агып чыдар шалкын хемик суундан улус шаг-шаа-да алдын элзизини тып ол турган деп тоолчургу чугаа бар. Эрте-бүрүнү чурттуг мерген улаанын чурттакчылары алдын элзизин хей кежи-биле шүрөп ол турганнар. Хей кежин хемик дүвүнче дү-не модол кааш, эртен көргө дүктөр кылаачыны тугулаар: алдын элзизин кызырп турганын ол. Ам руданың алдын кезекчигеште-рин кыдар шүрөп алдыр дүзү дүктөгөр постерни шохотара бижы-лап турар. Ынчалза-даа үрүкк алдын элзизинер аңаа мзырмалыг эрте бергелээр. Херектиң учуру чүдө?

Бо ийтерге харыны Салфериолдун минералдыг чүг-эт ин-ститутун эргемдери берген. Хей кежин дүзү үстү бозаш алдын бодуна мзырмалыг алдыр. Алдын боду суга өтпөс болбайт. Эртемдери алдын улетурунче практикче сүмелери бер-генер. Уческе истадлары мыаа ол турар тускай аппаратын тур-гукан. Оон авторлары — техникти эргемдери кандидаттар Сер-гей Тихонов, Юрий Измоденов база техник Валентин Строчин. Трансформатор утун, парфини металл шүрүр постерни шымарында олар ажылааннар.

(ПМА).

КИНО

ДЕКАБРЬ 26-ДА
«НАЙРАЛ»: «Фей өскөргө домейлешес» 10. «Сал чок мөгөч» 11.30. 1.15. 3. 4.45. 6.30. 8.15. 10 шактарда.
«КАА ХЕМ»: Уругларга дирг-чуртуктар 10. «М. Стрелкачтын аңаа эвес ала-чорут» 11.15. 1. «Бир олуркуч чорукту дугайында» 3.15. 5.15. 7.15. 9.15 шактарда.
«НИСЕТ»: Уругларга дирг-чуртуктар 10.30. Капрон сеткилер» 12. «Стамбул казачейиниң салгалы» 5.50. 7. 9. «Айымдыг ээр чер» 2. 4 шактарда.
«ВОСТОК»: Уругларга дирг-чуртуктар 10. «Чоруп-ла, чоруп турдувус» 11.15. 1. «Бистин шунтувустун өнүгүс» 3. 4.50. «Изиг» 6.40. 8.30 шактарда.

Республиканың хөгжүм-шии театрына

декабрь 26-да

эстрада артистериниң концерти болур

Программанында: делегейин улуста-рынын танчызы, эстрадалыг болгаш өс-ке-даа хейирлерин көргүзүлгери, ак-робаттыг болгаш оригиналдыг көргүзүл-гөр, дузаашкынар, шоогулар, музыка-лыг фельетоннар, конфанс.

Хөгжүмнүг үдөлгезин эстрадалыг квинтет күөсүдир.

Концерт кежээкиниң 8 шакта эгелээр. Билеттерни театрын кассазында садып турар.

Республиканың хөгжүм-шии театрына

бо чылдын декабрь 31-де болгаш 1966 чылдын январь 1-де

бал-маскарад

(ойнап хөглээшкн)

болур. Программда: концерт, танцы, эн-еки костюм хептер даш шаандалар, чүүл бүрү оюннар, аттракционнар, маскарлар, лотереялар ойнаашкынары.

Касса декабрь 21-ден эгелеп ажы-лаан, эртенгиниң 10 шакта ажыттынар. Коллективтиг чагылаары хулаап ап ту-рар.

Редакциянын АДРЕЗИ:

Кызыл, Шетинки — Бравченко кудумчуу, бажын №3. ТЕЛЕФОННАР
Редакторнун 24-63, редакторнун оралакчыларынын 35-24, 25-38, ха-

рысалалыг секретарынын 23-35, партбиле аныгырап салдызынын 23-54, агитация, пропаганда килдизини 23-13, көдө ажы-алгы килдизини 21-47, үлөтүр килдизини 32-64, чагаа, ажыктыг болгаш кааа корреспонденттер база совет тургузуг болгаш аныгырап килдизини 21-27, иштин информация килдизини 20-60, бухгалтерияны 31-75, корректорларын 27-41. Солун келбей барганда, 32-75 телефо-не долаар.